

De luister van duister

De nachten zijn lang. Toch beginnen de dagen alweer voorzichtig te lengen, sinds onheugelijke tijden aanleiding om de wederkomst van het eeuwige licht feestelijk te gedenken. Mensen zijn immers kinderen van het licht. Onze ogen zien alleen bij de gratie van het wonder dat we licht noemen. Zonder licht tasten we hulpeloos in het duister.

Licht is synoniem met leven: Bij onze geboorte zien we het levenslicht. Licht is zelfs het begin van alles. Het scheppingsverhaal vangt aan met het bevel van God: 'Daar zij licht! En daar werd licht'. Licht is ook het universele symbool van bewustzijn. Als de stripheld een lumineuze inval krijgt, verschijnt er opeens een gloeilampje boven zijn hoofd. Ook wij laten af en toe ons licht schijnen over moeilijke zaken. En uiteindelijk, als we het wezen der dingen kennen, de ultieme wijsheid hebben bereikt, verkeren we in een staat van bewustzijn die verlichting wordt genoemd. Geen kwaad woord dus over licht.

Hoe anders is het met het donker. We associëren duisternis met dood, slechtheid, onwetendheid; duistere figuren uit donkere tijden hanteren duistere praktijken die het daglicht niet kunnen verdragen. Zolang we in duisternis wandelen, zien we de toekomst donker in.

Er is iets vreemds aan die tegenstrijdige houding. Licht en donker zijn immers onlosmakelijk met elkaar verbonden, elkanders complementaire tegenpolen zoals yin en yang, ja en nee. Als we diep nadenken, sluiten we onze ogen om ons beter te concentreren, de buitenwereld uit te bannen die constant in beweging is. Uitrusten doen we bij voorkeur in het donker. Duisternis schenkt ons de rust die nodig is voor herstel van alle dagelijkse inspanningen. Bij meditatie doen we onze ogen dicht om af te dalen in ons bewustzijn. In het donker kunnen we de schaduwkanten van onszelf beter aan het licht brengen. Duisternis is zo slecht nog niet.

Misschien zijn we onbewust bang voor het duister omdat het uiteindelijk machtiger is dan licht. We kunnen licht ontsteken in duisternis, maar geen duisternis in licht. Sterren zijn maar lichtpuntjes in een overweldigend donker zwerk. De zon is een reuzenlamp die ooit zal doven en de aarde weer zal overleveren aan de donkere leegte van het heelal. De dood is ons persoonlijke zwarte gat.

's Nachts trekken we zelden naar buiten. Toch is dat de moeite waard. Juist in deze tijd van het jaar zijn de nachten vaak van een indrukwekkende schoonheid. Als het gesneeuwd heeft liggen benevelde velden zilverwit te glanzen in het maanlicht, contrasterend met de zwarte silhouetten van bladerloze bomen. Maar ook een maanloze, bewolkte winternacht heeft zijn eigen duistere bekoring. Daarom is het jammer dat het in onze streken door een overmaat aan kunstlicht nooit meer echt donker is. De reflecties van verlichte snelwegen, steden en kascomplexen op de wolken zijn alom zichtbaar. Zelfs op de afgelegen waddeneilanden wordt de nachtrust verstoord door lichtbundels die vuurtorens over het landschap zwiepen. De luister van het duister is bedreigd.

Pas in het donker leer je helder zien. Stille nacht, heilige nacht...

Eef Arnolds

De tekst is eerder verschenen in het tijdschrift Jonas 9 nr 1. 2006.